

DNE 2. MAJA KONCERT GLASBENE MATICE S TURNEJSKIM SPOREDOM

O naših obmejnih Kobancih

HIGIJENSKE RAZMERE. — DUŠEVNA ZAOSTALOST. — SKRB ZA DECO. — MIŠNICA IN ALKOHOL. — DRUŽINSKI ODOŠAJI. — PREVŽITKARSTVO. — NEZAKONSKI OTROCI. — BOJ ZA OBSTANEK.

III.

Zdravstvene razmere so vsled nehygienjskih stanovanj in obleke ter zaradi prešibke hrane zelo slabe. Statistika umrljivosti kaže, da so eno četrtino ljudi pobrale kužne bolezni, čez polovico bolezni je pljučnice in vnetja, mnogo pa je nezgod pri podiranju drevja, spravljanju in nakladanju lesa itd.

Porazna je ugotovitev, da je samo v občini Remšnik okoli 80 bebecv in to gluhomih, duševno manjvrednih in rojenih pohablencev. Mnogo ljudi ima tudi golšo. Ljudje pridejo ob težkih življenjskih razmerah le malo v svet in — na žalost — se tudi tuje redko izgubi v te pianinske kraje. Vzrok duševne zaostalosti je v tem, da domačini sklepajo zakone med seboj, kar slabi rod duševno in telesno. Golšo povzroča pomanjkanje joda, kakor sploh neprimerna hrana ovira razvoj zdravega rodu.

Skrbstvo dece v teh hribovskih krajih je zelo pomanjkljivo. Diplomirane babice v višjih kobanskih krajih nimajo nikjer. Pri porodniških poslih vpoštevajo stare žene le vraže in ne zdravstvenih predpisov. Babice vežejo n. pr. popkovo s cunjico, v katero se poprej usmrkljajo, češ da je tako najbolje. Zato zastrupljenja pri porodnicah niso redka. Skrb za dojenčka je zelo površna, ker so starši preobloženi z delom. Celotno pri večjih posestnikih je deca prepuščena otrokom, starim ljudem in bebastim ženskam. Z majhno deco se nihče ne igra, nihče z njo ne govori ali pa blebetajo vanjo bebeli svoje nejasno čenčanje. O snagi in redu ne more biti govora, otrok pozno shodi in pozno spregovori, sploh pa je zelo slaboten; obraz je sivobled in starikav, udje upognjeni, trup čokot ali grbast. Tako se že v zgodnji mladosti začne bedno življenje...

Mnogo hlapcev in delavcev uživa še mišnico. Lesni delavci — dokler ni bilo krize — so čutili, da so telesno preslabi in ne morejo mnogo sredstev izsiliti iz zemlje in gozda. Zato so segali po sredstvih, ki podžigajo telesne sile. Strašne posledice se pokažejo kmalu: telesne moči zgodaj pešajo, noge otečejo in se skrivajo, pri členkih se odpirajo, iz odprtih ran se izceja gnoj.

Zvest tovariš mišnice je alkohol. Ljudje so prepričani, da opojne pijače dajejo moč in izbrišejo težke skrbi za gospodarstvo in družino. Fantazija v pijanosti preplete vsakdanjo otopenost in enolično življenje z lepšim doživetjem, da človek zauka in poveseja. Alkoholizem torej ni samovoljna razvada, ampak izvira iz načina dela in gospodarstva in iz nezdravih okoliščin. Nemoralna in poboja izhajajo sicer neposredno navadno iz alkohola, ki jih sproži, posredno in trajno pa jih povzročuje delovni način in slabe razmere. Če bi odstranili prave vzroke, tedaj obsebi odstranimo tudi pogubni vpliv alkohola. Kar velja za Kobansko, velja seveda še v večji meri za nekatere druge naše pokrajine, kjer staroversko kmetovanje prav tako iztiska poslednje sile in zadnje krvne kaplje iz izmučenih teles delavcev in kmetov.

Tudi na velikih posestvih, tako zvanih kmetijah, je življenje še zelo patrijarhalno. Kmet je zaverovan vase in v svojo zemljo. To v stoletjih vzgojeno samoljubje korenini v kmetu tako, da sega celo v družinsko življenje. Če je mož podedoval posestvo in se oženil, mnogokrat žena ni solastnica.

Radi neugodne lege in majhne donosnosti se kmetije ne dajo deliti, kar ima za kmečko deco obsežne posledice. Ko pride gospodar v leta, se naveliča skrbi in garanja. Zato preda enemu izmed otrok posestvo, drugim pa izgovori primerno doto. Sam zahrepeni po brezskrbni starosti in si izgovori svoj prevžitek. Mladi naslednik prevzame z dotami in prevžitkom obteženo posestvo, peha se po strminah, da si ohrani lastno streho in oskrbi sebi in svojcem košček trdega kruha in da plača obresti in dolgove. Ko se tudi njemu zahoče miru, stori prav ta-

ko tudi on sam. Prevžitkarstvo je težek problem, ki tlači naše ljudstvo.

Kakor na Pohorju je tudi na Kobanskem običajno, da ima kmet pri hiši več hlapcev, dekel in rejencev. Delajo za tako majhno plačo, da si ne morejo prihraniti ničesar, kaj še, da bi si ustanovili svoje ognjišče. Zato je dokaj nezakonske dece. Nezakonske matere so največje reve. Saj delajo kmetu samo zato, da smejo z otrokom vred sesti za njegovo mizo in da si prislužijo najpotrebnejšo obleko. Ker je mati od zore do mraka zaposlena, je deca brez vzgoje in zaostaja. Ko doraste, si ne zna pomagati. Nezakonski otroci ostajajo večni hlapi in dekle. Ta pojav se ponavlja že iz davnih dni.

Zanimivo pa je, da je osebnostni gospodarski čut v ljudstvu silno razvit. Skoro pri vseh hišah pustijo gospodarji ženi, otrokom, celo rečencem in služinčadi, da si rede zajce, ovce, kokoši in celo kravo. S to lastno razpolagajo prosto, jo lahko prodajo ali zamenjajo, izkupiček pa uporabljajo za svoje osebne potrebe. Čut svojine, ki se goji od rane mladosti in podkreplja s trdim pridobivanjem, se večinoma pozneje izprevrže v sebičnost, ki se niti ne umakne v trenutkih, ko je treba nujno pomagati svojemu bližnjemu. Toda to ni propadanje ljudstva, vzrok za marsikaj nam nerazumljivega tiči v težkem življenju. Boj za obstanek, posebnost ozemlja in dela vpliva na njegovo svojevrstno duševnost.

Mariborsko gledališče

REPERTOAR:

Torek, 28. aprila ob 20. uri »Čardaška kneginja«. Kuponi. Gostovanje gđ. Marice Lubejeve.

Sreda, 29. aprila. Zaprto.

Četrtek, 30. aprila ob 20. uri »Cirkuška princesa« ab. C. Kuponi.

Petek, 1. maja. Zaprto.

Sobota, 2. maja ob 20. uri »Odgodena noč«. Zadnjič. Cene od 12—2.

Ptujsko gledališče.

Ponedeljek, 4. maja ob 20. uri »Cirkuška princesa«. Gostovanje maribor. gledališča.

Prihodnja glasbena premiera v gledališču bo v nedeljo, 3. t. m. ob 20. uri. — Uprizorila se bo izredno vesela in zabavna Szirmajeva opereta »Kavalir Miško«, pri kateri se bo občinstvo do solz nasmejal. Režira Dj. Trbuhovič, dirigira L. Herzog.

»Cirkuška princesa« na ptujskem odru. Prihodnje gostovanje mariborske operete v Ptuj bo v ponedeljek, 4. t. m. Uprizoril se bo eden izmed največjih operetnih šlagerjev poslednjega časa Kalmanova »Cirkuška princesa«, ki je žela v Maribor kar največje uspehe ter je bila sploh najdostojnejša operetna vprizoritev v sezoni. Nastopi ves operetni ansambel, zbor in štatistarija. Izvajale se bodo tudi baletne točke.

Torek Sreda
Kabaretni večer
Velika kavarna

Ljudska univerza v Mariboru.

V sredo, 29. aprila, bo predaval gosp. Vekoslav Bučar iz Ljubljane o Lužičkih Srbih v sedanjosti in preteklosti. Gospod Bučar je izvrsten poznavalec tamkajšnjih razmer in je že predaval o tej temi v mnogih krajih. Naša narodna dolžnost je, da se spoznamo s to majhno vejo na močnem slovanskem drevesu, ki je znala tako trdovratno kljubovati nemškemu pritoku. Predavanje je posebno aktualno z ozirom na sedanjo Trstenjakovo razstavo Lužičkih Srbov. —

Osebnosti.

Trajno upokojen je starešina okrajnega sodišča v Rogatcu g. Rudolf Potočnik. — Za veterinarskega svetnika pri sreskem načelstvu v Ptuj je imenovan dr. Vilim Jedlička, doslej veterinarski svetnik pri sreskem načelstvu v Ljubljani.

Mariborski in dneoni drobiž

Zadnja pot Gačnikove družine.

Nesrečne žrtve velike hoške tragedije so nastopile včeraj popoldne svojo zadnjo trnjevo pot. Ob naravnost ogromni udeležbi občinstva iz mesta in okolice so jih položili na radvanjskem pokopališču v skupni grob k večnemu počitku. Ob odprtju jami so bili zbrani tudi vsi šolski tovariši pokojnega 12letnega Rudolfa, gojenci II. razreda realne gimnazije pod vodstvom g. ravnatelja Jakoba Zupančiča in razrednika prof. Pirnata. Prinesli so svojemu tovarišu v zadnje slovo polno svežega pomladanskega cvetja in ga spustili v grob. Grobna tišina je vladala na pokopališču, ko so pričeli spuščati krste drugo za drugo v grob: najprej Gačnika, nato njegovo ženo, sinova Rudolfa in Karla, na vrh pa najmlajšega Ivančka. Skoro slehernemu so solze porosile oči, iz prs pa so se izvil pritajeni vzdih. Naj pod vzožjem Pohorja mirno in spokojno sanjajo večni sen! —

Moška podružnica Ciril-Methodove družbe

je imela sinoči občni zbor v Narodnem domu. Po poročilih predsednika, tajnika in blagajnika se je vršila razprava o delu v bodočem poslovnem letu in zlasti o poglobitvi narodnoobrambne dela ob meji v zvezi z drugimi organizacijami podobnih cilij. Odbor se je dalo naročilo, da stopi v to svrhu z vsemi temi organizacijami v tesnejše stike. Ker je dosedajni predsednik dr. Strmšek, ki je vodil podružnico 5 let, odklonil zopetno izvolitev, je bil izvoljen predsednikom dr. Lašič. Njegov namestnik je nadzornik Ivan Tomažič, tajnik šol. upravitelj Fran Cvetko, njegov nam. dr. Pivko, blagajnik trgovec Fran Majer, njegov nam. Ferdo Dobravec, za nadzornika prof. Brolih in Ivan Kežar. Novi odbor je imel takoj po zaključku občnega zbora svojo prvo sejo. —

† Ivan Gorup.

Snoči je preminul v svojem stanovanju v Koroščevi ulici 34 znani trgovski zastopnik g. Ivan Gorup. Hripa ga je spravila v bolniško postelj, pridružila pa se je nato še pljučnica, kateri je včeraj podlegel. Pokojnik je bil rodom Ljubljčan, služboval pa je večinoma na Reki in v Trstu, kjer je bil ravnatelj Prve češke zavarovalnice. Bil je vedno odločno jugoslovensko orijentiran in je kot tak z velikim veseljem podpiral vsa narodna društva. Poštenjak od nog do glave in ljubezniv družabnik si je takoj znal pridobiti simpatije vsakogar. Po prevratu se je ves navdušen preselil v svobodno našo državo, po kateri je tako dolgo hrepenel in v kateri bo našel tudi svoj zadnji počitek. Njegova zadnja želja je bila: »Ako umrem, pokopajte me v sokolskem krogu!« In ta želja se mu bo tudi izpolnila. Pogreb se bo vršil jutri, v sredo, ob 15.30 izpred kapelice mestnega pokopališča na Pobrežju. Bodi zavednemu Jugoslovancu in kremenitemu značajju lahka svobodna slovenska zemlja, ki jo je tako ljubil! —

Smrtna kosa.

Včeraj je umrl v ljubljanski bolnici v 36. letu starosti carinik g. Kamilo Gradišnik, ki je služboval pred leti tudi delj časa pri mariborski carinarnici. Bil je iz ugledne narodne rodbine pokojnega nadučitelja Armina Gradišnika v Celju, brat celjskega lekarnarja Fedora in učitelja Stanka Gradišnika. Blag mu spomin! — V Krčevini 220 je umrla sinoči posestnica Terezija Zdolšek, stara 73 let. —

Odgonskim potom

so privedli iz Avstrije 28letnega hlapca Filipa Hostnika, doma iz Škofje Loke, ki so ga zasačili, ko je prekoračil mejo brez dokumentov. Izročili so ga mariborski policiji, kjer se je izkazalo, da ga išče okrožno sodišče v Celju radi tatvin.

Kolo ukradeno

je bilo davi krog pol 7. pekovskemu vajencu Ignacu Lesjaku pred sirotišnico v Slovenski ulici. Kolo je vredno krog 800 Din. —

Opozorjamo

na nocošnje gostovanje priljubljene zagrebške subrete Marice Lubejeve kot Silva v Kalmanovi opereti »Čardaška kneginja«.

KINO

Grajski:

Od danes dalje
Najboljša veseloigra:
ZASEBNA TAJNICA!
Renate MÜLLER. — 100% govoreči
in zvočni veselim v nemškem jeziku.
Film svetovnega slovesa!

Union:

Od danes dalje:
100% govoreča in zvočna drama v
nemškem jeziku:
A R I A N A!
Elizabeta BERGNER.

Predstave v obeh kinih ob delavnikih
ob 17., 19., 21. uri; ob nedeljah in
praznikih ob 15., 17., 19. in 21. uri.
Predprodaja dnevno: od 10. do 12. ure
na blagajni. XXVI

APOLO KINO:

V soboto in nedeljo:
CRNI VITEZI
Richard TALMADGE.

Iz meteorološke postaje v Slov. goricih.

Marec, klicar pomladi in vstajenja k svežosti in kreposti, je za nami. Mrzlo se je poslovilo, on, ki nas naj objame z nežnim dihom večno se povračajoče neveste blaženstva, svete vigredi. Ni nam sušil ledenih solz, kakor po navadi, sam se je jokal nad zgrešeno potjo današnjih dni in njegove solze so se v ledovje zakovale... Na 12. dan je celo zamrznil na -14°C pod ničlo, na pred dan (11.) pa ga je zasulo v sneženi grob, da smo trepetali, če ne bo več vstajenja k solnčnemu blagru. Le na prvi pomladanski dan (21.) je gorko zadihal (+7°C zjutraj), kakor da bi nam dal opomin: Še je čas, da se svet blagotvorno prerodi. V celem je letošnji marec najokal 7 cm 4 mm solz, več kakor lanski (6 cm) in predlanski (6 mm) skupaj. Lanski in predlanski sušec sta tudi po enkrat k pokori z gromom zarenčala, letošnji pa se je v globoki boli nad svefovniimi pretresi le tiho solzil. Mrzlo marčevo slovo še tudi globoko v aprilu občutimo, saj je še 13. aprila kazal toplomer skoro pod 0 C in 18. aprila je še na Pohorju na Klopem vrhu nad 1 m debel sneg, da še smučarjem vkup zvonijo, zato si ne upa prav zelenje in brstenje na dan in april bo ostal res mali traven do konca. Le srce dvigajoče in dušo vedreče upanosno pomladno zelenje na strninem polju kaže malo več poguma in običajne moči. — Popotnik iz Slov. gorice.

Neumestno izzivanje.

Zadnje nedeljo se srečam, gredeč iz mesta, z znancem na cesti. Nisem imel sreče pri tomboli, kar se mi je seveda poznalo na obrazu in da mine slaba volja, sem povabil znanca na pivo. Znanec radi svoje boljše polovice, katere pride le redko iz hiše, tega povabila ni mogel odkloniti. Sedli smo za mizo v gostilni na Tržaški cesti. Kramljali smo slovenski, ne da bi se brigali za druge ljudi. Prisedel je še k nam gostilničar in nas kot novo došlece tudi po naše pozdravil. Zdaj pa čujte: Iz sosedne mize se obregne brez povoda neki gospod: Sprechen Sie auch windisch? Ker ni nikdo reagiral, je še pristavil ponovno: Ich sprich auch windisch... Za nameček je še menda po nesreči ali kako, padel in se zavalil pod stol naše dame. Ker smo Slovenci potrpežljivi ljudje, smo vsi trije hitro popihali ven in domu. Le misliti smo si smeli: Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!

Radi poskusa prevare

je bil včeraj aretiran postopač Josip P., kakor razni drugi postopači, je tudi on hotel priti do denarja na ta način, da je nakupil po trgovinah razne prstane in drugo nič vredno blago iz pločevine, ki se svetli kakor zlato in je skušal ogoljufati neprevidne kmete, ponujajoč jim to blago za zlato. —